آرمان ملی
armanmeli.ir
سال هشتم
شماره ۲۲۴۹
سه شنبه
۲۰ • ۰۸ • ۱۴۰۴
۲۰ جمادی‌الاول ۱۴۴۷ / ۱۱ نوامبر ۲۰۲۵

اخبار

از انفجار پارسال تا ریزش امسال

زنگ خطری برای تحول ایمنی معادن

با وقوع حوادث مرگبار در معادن زغال‌سنگ کشور از جمله انفجار شهریور سال گذشته و ریزش سقف معدن پروده طبس که چندی پیش رخ داد، یک کارشناس حوزه معدن هشدار می‌دهد که بدون توجه به فناوری‌های نوین، سامانه‌های هوشمند پایش و زیرساخت‌های اطلاعاتی، تحقق ایمنی در معادن ایران دور از انتظار خواهد بود و لازم است از رویکردهای سنتی به سمت ایمنی پیش‌بینانه و داده‌محور حرکت کنیم.

اواخر شهریور ماه سال گذشته بود که نشت گاز متان و سپس انفجار، یکی از بزرگ‌ترین حوادث کار ایران را در یکی از معادن زغال سنگ رقم زد و چندی پیش نیز، ریزش سقف در کارگاه یک شرکت معدنی زغال سنگ در منطقه پروده طبس، به فوت یک معدنچی منجر شد. حوادثی که در نگاه اول سختی کار در معادن و در نگاه دیگر لزوم توجه به امنیت کار و ایمنی معادن را یادآوری می‌کند.

همین موضوع باعث شد تا به لزوم توجه به امنیتی معادن و امنیت کار در معدن بپردازیم و در این رابطه رضا موسایی - کارشناس حوزه معدن - در گفت‌وگو با ایسنا، با اشاره به وقوع حوادث معدنی در کشور به ویژه حادثه اخیر معدن زغال سنگ طبس گفت: وقوع چنین حوادثی، پیش از هر چیز، یادآور ماهیت پرمخاطره فعالیت‌های معدنی، فارغ از هر نقطه جغرافیایی است. این رویدادها زنگ خطری است که ضرورت بازنگری مستمر در پارادایم‌های ایمنی و حرکت به سمت رویکردهای نوین را دو چندان می‌کند و تحلیل دقیق علت این دست حوادث، نیازمند بررسی‌های فنی و میدانی است، اما از منظر کلان، این وقایع نشان می‌دهد که ما نیازمند یک گذار جدی از روش‌های سنتی مدیریت ایمنی به سمت سیستم‌های هوشمند، پیشگیرانه و داده‌محور هستیم.

وی با اشاره به وضعیت کلی ایمنی معادن کشور و اقدامات صورت گرفته در این حوزه گفت: وضعیت ایمنی در معادن کشور، یک طیف پیچیده را در بر می‌گیرد. در سال‌های گذشته، تلاش‌های قانونی و نظارتی متعددی، مانند تدوین «آیین‌نامه ایمنی در معادن»، صورت گرفت. با این حال، داده‌های آماری نشان می‌دهد که هنوز با نقطه مطلوب، فاصله قابل توجهی وجود دارد. برای مثال، بخش بسیار کمی از معادن کشور دارای واحدهای مستقل HSE یا «بهداشت، ایمنی و محیط زیست» هستند که نشان دهنده لزوم ورود جدی به این موضوع است.

این کارشناس حوزه معادن گفت: امروز، در مقیاس جهانی، رویکردهای سنتی مبتنی بر تدوین آیین‌نامه و بازرسی‌های دوره‌ای، به نقطه اشباع خود رسیده و دیگر قادر به کاهش معنادار حوادث تا رسیدن به هدف «حادثه صفر» نیستند اما موج جدید بهبود ایمنی، متکی بر «تحول دیجیتال» و استفاده از فناوری‌های نوین است که در ایران نیز حرکت‌ها و اقداماتی آغاز شده است، اما برای حرکت اصولی بر روی ریل اصلی در این رابطه، نیازمند شتاب، سرمایه‌گذاری و یک نقشه راه منسجم هستیم.

موسایی خاطرنشان کرد: اولویت اصلی باید ایجاد زیرساخت اطلاعاتی باشد. تا زمانی که داده‌های دقیق، جامع و تفکیک‌شده از حوادث و شبه‌حوادث به صورت نظام‌مند جمع‌آوری و تحلیل نشود، هرگونه برنامه‌ریزی برای نوسازی، فاقد اثربخشی لازم خواهد بود.

وی در رابطه با ضریب نفوذ وقوع حوادث به خصوص در معادن ذغال سنگ تصریح کرد: مطالعات آماری نشان می‌دهد که معادن زغال‌سنگ و پس از آن معادن سنگ‌آهن، دارای بالاترین سرانه تعداد حادثه به ازای هر معدن حادثه‌دیده هستند که علت این موضوع بیشتر به دلیل شرایط خاص کار در این معادن، به‌ویژه در معادن زیرزمینی زغال‌سنگ مانند خطر تجمع گاز، ریزش و انفجار است.

این کارشناس حوزه معدن تاکید کرد: اما نکته‌ای که فراتر از ماهیت این معادن مغفول مانده، فقدان یک سیستم پایش و هشداردهی هوشمند و یکپارچه است. در دنیا، فناوری‌های متکی به اینترنت اشیا با استفاده از حسگرهای محیطی و تجهیزات پوشیدنی برای کارگران، به صورت لحظه‌ای شرایط محیطی (مانند سطح گازهای خطرناک) و وضعیت فیزیولوژیکی کارگران را پایش می‌کند.

موسایی ادامه داد: از سوی دیگر، امروز هوش مصنوعی نیز با تحلیل این داده‌ها، پیش از وقوع بحران، هشدارهای لازم را صادر می‌کند و غفلت از این ظرفیت فناورانه، بزرگ‌ترین شکافی است که باید برای پر کردن آن تلاش کرد چرا که نیازمند حرکت از ایمنی واکنشی (اقدام پس از حادثه) به سمت ایمنی پیش‌بینانه هستیم.

وی با ارائه راهکارهای پیشنهادی برای افزایش ایمنی معادن در کشور گفت: براساس مطالعات انجام‌شده، ایجاد زیرساخت اطلاعاتی به عنوان اولین و فوری‌ترین اقدام، راه‌اندازی یک سامانه جامع، شفاف و به‌روز برای ثبت و تحلیل حوادث معدنی با همکاری تمام نهادهای ذی‌ربط، ترویج و پیاده‌سازی فناوری‌های نوین با حمایت نهادهایی مانند ایمیدرو، آموزش ایمنی کارگران جهت مواجهه با شرایط سخت بدون قرارگیری در خطر واقعی، بازرسی از مناطق پرخطر و صعب‌العبور و حذف حضور فیزیکی انسان از این مناطق تا زمان برطرف شدن مخاطرات از مواردی است که باید در دستور کار قرار بگیرد.

این کارشناس معدن در پایان تصریح کرد: همچنین، ایجاد نهادهای تخصصی از جمله انستیتو تخصصی ایمنی معادن با همکاری دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی برای بومی‌سازی دانش و فناوری‌های روز دنیا، ایجاد مشوق‌های قانونی و مالی برای ارائه معافیت‌ها و مشوق‌هایی به بهره‌برداری که در زمینه ارتقای ایمنی از طریق فناوری‌های نوین سرمایه‌گذاری کرده از دیگر مواردی است که در بلند مدت به سیاست ارتقا ایمنی معادن کشور کمک شایانی خواهد بود با این حال، ارتقای ایمنی یک مسئولیت مشترک میان نهادهای حاکمیتی، بهره‌برداران معادن و جامعه علمی کشور است و تنها با یک عزم ملی و رویکردی علمی و فناورانه می‌توانیم به سمت محیط کاری ایمن‌تر و پایدارتر در این صنعت راهبردی حرکت کنیم.

رمضانعلی سنگدوینی نماینده مجلس در گفت‌وگو با «آرمان ملی» مطرح کرد

تعیین تکلیف افزایش قیمت بنزین

آرمان ملی – صدیقه بهزادپور: پس از اظهارنظر اخیر یک نماینده مجلس، موج جدیدی از نگرانی و التهاب اقتصادی در جامعه شکل گرفته است. اخبار غیررسمی حاکی از آن است که دولت احتمالاً قصد دارد قیمت بنزین آزاد بدون کارت سهمیه را افزایش دهد، اقدامی که گفته می‌شود به دلیل پایان یافتن منابع ارزی برای واردات سوخت در نظر گرفته شده، هرچند هنوز هیچ تصمیم رسمی و نهایی اعلام نشده، اما انتشار این اخبار به سرعت در رسانه‌ها بازتاب یافته و بحث درباره پیامدهای اقتصادی و اجتماعی آن به صدر اخبار بازگشته است. مسأله افزایش قیمت بنزین، با توجه به تجربه‌های گذشته، همیشه با حساسیت و اعتراض عمومی همراه بوده است. این بار نیز در شرایطی که بسیاری از مردم با دشواری‌های اقتصادی و کاهش قدرت خرید مواجه هستند، کارشناسان و نمایندگان مجلس بر لزوم بررسی دقیق و کارشناسی شده این موضوع تأکید دارند. افزایش قیمت بنزین می‌تواند تأثیر مستقیم بر دیگر بخش‌های اقتصادی، به ویژه حمل و نقل، کالاها و خدمات اساسی و در نهایت معیشت خانوارها داشته باشد. تجربه‌های پیشین نشان داده است که هر تغییر قیمتی بدون برنامه و حمایت مناسب، فشار اقتصادی مضاعفی بر دهک‌های پایین جامعه وارد می‌کند و باعث نارضایتی عمومی و افزایش هزینه زندگی می‌شود. همزمان، برخی گزارش‌ها از افزایش قیمت حامل‌های انرژی دیگر مانند آب و برق در قبوض برخی شهرها حکایت دارند، موضوعی که به نگرانی‌ها درباره فشار اقتصادی افزوده است. در این میان، ضرورت شفاف‌سازی، اطلاع‌رسانی دقیق و اجرای سیاست‌های حمایتی هدفمند بیش از پیش احساس می‌شود. برای بررسی ابعاد این موضوع و پیامدهای احتمالی آن بر جامعه، با رمضانعلی سنگدوینی، نماینده و عضو کمیسیون انرژی مجلس گفت‌وگو کرده‌ایم. در این مصاحبه، او ضمن توضیح درباره شرایط اقتصادی کنونی و حساسیت‌های جامعه نسبت به حامل‌های انرژی، به اهمیت آماده‌سازی زیرساخت‌ها، اطلاع‌رسانی شفاف و اقدامات حمایتی برای دهک‌های آسیب‌پذیر تأکید می‌کند. او به روشنی از چالش‌ها و ابعاد و زمان مناسب افزایش قیمت بنزین و سایر حامل‌های انرژی سخن می‌گوید و تاکید می‌کند که چگونه تصمیمات اقتصادی بدون برنامه‌ریزی جامع می‌تواند بر زندگی روزمره مردم تأثیرگذار باشد.

افزایش قیمت حامل‌های انرژی و احتمال افزایش قیمت بنزین آزاد، نه سهمیه‌ای، مسأله‌ای است که این روزها بسیار شنیده می‌شود و آقای رسایی هم در مجلس به طور ضمنی از آن خبر دادند. در این باره شما توضیحی می‌توانید بفرمایید.

در جلسه‌ای که با دو تن از معاونین وزیر نفت داشتیم تاکید بر این بود که افزایش قیمت حامل‌های انرژی، شاید یک رویکرد ضروری با توجه به شرایط کنونی باشد، اما پیش از این باید زیرساخت‌ها اصلاح شود، فرهنگسازی لازم صورت گیرد، اطلاع‌رسانی مناسب به مردم هم انجام شود تا به تدریج در صورت لزوم افزایش قیمت حامل‌های انرژی به خصوص درباره بنزین صورت گیرد هرچند در حال حاضر هم در بسیاری از شهرها و حتی در سطح کل کشور، مردم افزایش قیمت حامل‌های انرژی مانند آب و برق را به شکل محسوس یا نامحسوس در قبوض خود تجربه می‌کنند. تجربه نشان می‌دهد که جامعه نسبت به تغییرات قیمتی بسیار حساس است و هر افزایش، حتی جزئی، می‌تواند اثرات اقتصادی و روانی قابل توجهی ایجاد کند. وقتی مردم ببینند که قیمت‌ها بالا رفته اما معیشت‌شان تغییری نکرده و حمایت کافی دریافت نکرده‌اند، فشار روانی و نارضایتی شکل می‌گیرد و اعتمادشان به سیاست‌گذاری دولت کاهش می‌یابد. تجربه سال‌های گذشته حاکی از این است که حتی افزایش‌های کوچک در حامل‌های انرژی، می‌تواند باعث نگرانی و ترس عمومی شود و رفتار مصرفی مردم را تحت تأثیر قرار دهد. حالا اگر بخواهیم همین مسیر را برای بنزین ادامه دهیم، باید توجه کنیم که سابقه ذهنی مردم از افزایش قیمت بنزین مثبت نبوده و بنابراین هر اقدام ناگهانی و بدون آماده‌سازی می‌تواند با مقاومت عمومی و فشار اقتصادی شدید بر دهک‌های پایین جامعه همراه شود. اصل کار این است که سیاست‌ها با آمادگی کامل مردم و اقدامات حمایتی مناسب همراه باشد تا اثر واقعی و مؤثر داشته باشد و فشار بر دهک‌های پایین کنترل شود.

تا وقتی زیرساخت‌های حمایتی فراهم نباشد، چطور می‌توان انتظار داشت که افزایش قیمت بنزین یا سایر حامل‌های انرژی بدون ایجاد چالش‌های جدی قابلیت اجرا داشته باشد؟

به نظر شما با توجه به شرایط کنونی و ضرورت‌هایی که برای تامین منابع و اعتبارات لازم برای بهبود وضعیت حامل‌های انرژی در کشور اعم از آب، برق، گاز و حتی بنزین لازم است، اولویت بخشی به این امر در کدام با چه بخشی است و چگونه باید در این حوزه اِعمال مدیریت کرد؟

در این شرایط، آنچه باید اولویت همه باشد، توجه به شرایط دشوار اقتصادی مردم و تمرکز بر حفظ معیشت دهک‌های پایین و گروه‌های آسیب‌پذیر است. قبل از هر تصمیم درباره افزایش قیمت بنزین، باید مطمئن شویم که زندگی این گروه‌ها تحت فشار قرار نمی‌گیرد و معیشتشان حفظ می‌شود. اگر این زیرساخت‌ها فراهم نشود، هر تصمیم قیمتی ممکن است فشار اقتصادی زیادی بر مردم وارد کند و اثرات منفی غیرقابل جبران داشته باشد. یک نکته بسیار مهم دیگر این است که زیرساخت‌ها و تجهیزات مصرف انرژی باید آماده و استاندارد باشند. در بسیاری از روستاها، سیستم‌های آبیاری بسیار فرسوده و ناکارآمد هستند و مقدار زیادی آب هدر می‌رود. اگر بخواهیم مردم را ملزم به کاهش مصرف کنیم اما سیستم‌های موجود کارآمد نباشند، صرفه‌جویی واقعی اتفاق نمی‌افتد. همچنین در شهرهایی با آب و هوای گرم، مردم ممکن است کولرها یا بخاری‌های پرمصرف داشته باشند و حتی اگر بخواهند صرفه‌جویی کنند، بدون تجهیزات استاندارد نمی‌توانند مصرف انرژی را کاهش دهند. بنابراین، قبل از هر اقدام قیمتی یا فرهنگ‌سازی، باید زیرساخت‌ها و تجهیزات مناسب در اختیار مردم قرار گیرد تا اثر اقدامات واقعی شود. در حقیقت حتی اگر بخواهیم صرفاً اطلاع‌رسانی یا فرهنگ‌سازی انجام دهیم، بدون تجهیزات استاندارد و آموزش کافی، این اقدامات تأثیر عملی نخواهد داشت. به عنوان مثال، اگر کولرهای گازی کم‌مصرف یا بخاری‌های استاندارد در دسترس مردم نباشد، صرفه‌جویی واقعی ممکن نیست. همچنین مصالح ساختمانی و عایق‌بندی ساختمان‌ها باید به گونه‌ای باشد که گرما یا سرما هدر نرود تا مصرف انرژی کاهش یابد. وقتی مردم این زیرساخت‌ها و تجهیزات را داشته باشند، اقداماتی مانند اطلاع‌رسانی و اصلاح قیمت‌ها می‌توانند واقعاً مؤثر باشد و فشار اقتصادی را کاهش دهد.

در روزهای اخیر، مجدداً زمزمه‌هایی در مجلس یا دیگر محافل درباره افزایش قیمت بنزین شنیده می‌شود. خروجی نهایی این اظهارنظرات درباره این مسأله چیست؟ آیا افزایش قیمت بنزین به زودی انجام می‌شود؟

در مورد افزایش قیمت بنزین، اگر قرار باشد همراه با توضیح و تخصیص یارانه‌های عادلانه انجام شود، ممکن است این اقدام قابل قبول باشد. اما اگر بدون سیاست حمایتی و بدون پوشش کامل مردم انجام شود، فشار اقتصادی زیادی ایجاد می‌کند و اثرات تورمی آن به بخش‌های دیگر جامعه منتقل می‌شود. الان تقریباً تنها نیمی از مردم به شکل مستقیم از بنزین استفاده می‌کنند. اگر قیمت بنزین افزایش یابد، فقط همین ۵۰ درصد تحت فشار قرار می‌گیرند و تبعات آن بر سایر کالاها و خدمات نیز به کل جامعه منتقل خواهد شد. تجربه گذشته نشان داده است که افزایش قیمت بدون حمایت کافی، باعث فشار اقتصادی بر مردم و نارضایتی عمومی می‌شود و حتی ممکن است اثرات بلندمدت بر رفتار مصرفی و اعتماد مردم به سیاست‌های دولتی داشته باشد. بنابراین، اصل کار این است که ابتدا زیرساخت‌ها آماده شود، اقدامات حمایتی و یارانه‌ای هدفمند فراهم شود، اطلاع‌رسانی شفاف انجام گیرد، و بعد تصمیم‌گیری درباره افزایش قیمت‌ها صورت گیرد. تنها در این صورت است که سیاست‌های اصلاح قیمت انرژی می‌تواند هم مؤثر باشد و هم عادلانه، بدون اینکه دهک‌های پایین جامعه قربانی فشار اقتصادی شوند. اگر بخواهیم هر اقدامی برای حامل‌های انرژی انجام دهیم، چه افزایش قیمت، چه تغییر یارانه‌ها یا هر سیاست دیگری، برای اینکه این تغییرات به نتایج منطقی و قابل قبول در جامعه منجر شود، ابتدا باید اقدامات حمایتی برای طبقات آسیب‌پذیر فراهم شود. اولین قدم در این مسیر، اطلاع‌رسانی دقیق و اجرای کامل کالابرگ هاست؛ چیزی که هنوز به دلایل مختلف، دولت موفق نشده آن را به شکل مطلوب پیاده کند. تا وقتی زیرساخت‌های حمایتی فراهم نباشد، چطور می‌توان انتظار داشت که افزایش قیمت بنزین یا سایر حامل‌های انرژی بدون ایجاد چالش‌های جدی قابلیت اجرا داشته باشد؟

وقتی مردم ببینند که قیمت‌ها بالا رفته اما معیشت‌شان تغییری نکرده و حمایت کافی دریافت نکرده‌اند، فشار روانی و نارضایتی شکل می‌گیرد و اعتمادشان به سیاست‌گذاری دولت کاهش می‌یابد

شما چندبار به اصلاح زیرساخت‌ها برای اصلاح قیمت انرژی در قالب‌های مختلف برق، آب، گاز و... اشاره کردید، در این رابطه بجز فرهنگسازی و یا تخصیص کالابرگ و بسته‌های حمایتی به نظرتان چه پیش‌نیازهای دیگری برای اجرای طرح اصلاح قیمت‌ها در این بخش نیاز است؟

وقتی به مصرف انرژی نگاه می‌کنیم، باید توجه داشته باشیم که مردم چه تجهیزاتی در خانه‌هایشان استفاده می‌کنند؛ مثل وسایل گازسوز، برق و آب، بخاری‌ها، کولرها و حتی مصالحی که در ساختمان‌ها به کار رفته است. این وسایل و تجهیزات تعیین‌کننده میزان مصرف انرژی هستند و اگر استاندارد و بهینه نباشند، هیچ اقدامی برای کاهش مصرف واقعی نتیجه‌بخش نخواهد بود. حتی اگر بخواهیم از مردم بخواهیم مصرف انرژی‌شان را کاهش دهند، باید ابتدا مطمئن شویم که تجهیزات مناسب و استاندارد در اختیار دارند. بدون این زیرساخت‌ها، فرهنگ‌سازی یا حتی تغییر قیمت‌ها نمی‌تواند تأثیر واقعی داشته باشد و ممکن است فشار غیرمنصفانه‌ای به مردم وارد شود. در بسیاری از روستاها، سیستم‌های آبیاری فرسوده است و مقدار زیادی آب هدر می‌رود. در شهرهایی با آب و هوای گرم، اگر کولرهای استاندارد و کم‌مصرف در اختیار مردم قرار نگیرد و آموزش مناسب داده نشود، صرفه‌جویی عملی نمی‌شود. بنابراین، برای مدیریت مصرف انرژی، باید تجهیزات استاندارد و کم‌مصرف در دسترس مردم باشد تا مصرف واقعی کاهش پیدا کند.

زمان مناسب و پیش‌شرط لازم برای اصلاح قیمت بنزین از نظر شما چیست؟ آیا این افزایش قیمت تا پایان سال جاری رقم می‌خورد؟

قطعاً در مورد بودجه امسال هم می‌دانیم که افزایش قیمت بنزین گنجانده نشده و برنامه‌ای برای آن وجود ندارد. فعلاً هیچ اقدامی در این زمینه انجام نمی‌شود. اما دولت در این فاصله زمانی باید زیرساخت‌ها را آماده کند و بسته‌های حمایتی را فراهم نماید تا اگر در آینده اقدامی صورت گرفت، از بروز فشار و آسیب‌های اقتصادی و اجتماعی جلوگیری شود. اگر قرار است افزایش قیمت بنزین یا هر حامل انرژی دیگری اعمال شود، تمام سیاست‌ها باید با رعایت عدالت اجتماعی، اطلاع‌رسانی شفاف، آماده‌سازی زیرساخت‌ها و حمایت واقعی از دهک‌های پایین همراه باشد. تنها در این شرایط است که اصلاح قیمت انرژی می‌تواند هم کارآمد باشد و هم اثرات منفی اقتصادی و اجتماعی را به حداقل برساند. تجربه‌های گذشته نشان می‌دهد که اگر افزایش قیمت بدون برنامه و اطلاع‌رسانی انجام شود، مردم دچار سردرگمی و نارضایتی می‌شوند و فشار اقتصادی بر زندگی روزمره آنها افزایش می‌یابد. بنابراین، سیاست‌گذاری موفق نیازمند ترکیبی از آموزش، فرهنگ‌سازی، آماده‌سازی زیرساخت‌ها، یارانه‌های هدفمند و اطلاع‌رسانی شفاف است تا اثرات اقتصادی و اجتماعی مدیریت شده باشد و مردم درک کنند که این اقدامات در راستای منافع بلندمدت جامعه است. در مجموع، هر اقدام در زمینه افزایش قیمت حامل‌های انرژی باید با رویکردی جامع، عادلانه و هدفمند انجام شود، به طوری که فشار اقتصادی بر طبقات پایین کاهش یابد و اصلاحات واقعی در مصرف انرژی ایجاد شود. بدون چنین آماده‌سازی و سیاست‌های حمایتی، افزایش قیمت بنزین یا سایر حامل‌ها نه تنها مؤثر نخواهد بود، بلکه می‌تواند مشکلات اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای ایجاد کند. در نهایت اینکه آن چیزی که از همه چیز مهمتر است اینکه معیشت مردم تامین شود و در این بین از اقشار آسیب‌پذیر جامعه حمایت شود. در حقیقت تا قبل از اینکه حداقل اقدامات مانند توزیع کالابرگ که قرار بود در آبان ماه صورت گیرد انجام شود، هرگونه اقدامی در این زمینه اشتباه است، از طرف دیگر هم در بودجه هم مسأله افزایش قیمت بنزین در سال جاری، جایی ندارد و به این ترتیب پرداختن به این مسأله تا پایان امسال حداقل منتفی است و پس از آن هم باید دولت با تجربه و اجرای پیش شرط‌ها به طور کارشناسی شده به آن بپردازد.

ریزش مجدد بورس

بازار سهام که در روزهای اخیر روند کاهشی به خود گرفته بود، دیروز هم افت کرد؛ به طوری که شاخص کل با کاهش بیش از ۳۶ هزار واحد به رقم سه میلیون و ۱۱۴ هزار واحد رسید؛ دیروز هم کانال ۳.۲ میلیون را از دست داده بود. (دوشنبه) شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران ۳۶ هزار و ۹۲۷ واحد افت کرد و به رقم سه میلیون و ۱۱۴ هزار و ۴۰۷ واحد رسید. روز گذشته بازار سرمایه با کاهش ۷۱ هزار واحد کانال ۳.۲ میلیون را که هفتم آبان پس از حدود پنج ماه تصاحب کرده بود از دست داد. شاخص هم‌وزن نیز دیروز ۶۴۸۷ واحد کاهش داشت و در عدد ۹۰۴ هزار و ۸۸۴ واحد ایستاد. دیروز تعداد سهام مثبت بورس ۱۰۱ عدد و سهام منفی ۲۴۲ عدد بود. تعداد خریداران به ۸۶ هزار نفر رسید. به طور کلی بازار ۱.۱۷ درصد کاهش یافت. همچنین ۷۲۰ هزار فقره معامله به ارزش حدود ۱۴ هزار میلیارد تومان در بازار سهام انجام شد. فارس، و پارسان بیشترین تاثیر منفی را بر شاخص بورس داشتند اما فولاد اثر مثبت ایجاد کرد. از نمادهای پرتراکنش نیز می‌توان به مهرگان، خودرو و خساپا اشاره کرد. شاخص فرابورس هم دیروز با کاهش ۴۳ واحد به ۲۷ هزار و ۹۶۰ واحد رسید. تعداد معاملات دیروز فرابورس ۵۱۰ هزار فقره و ارزش آن رقم قابل توجه ۵۹۴ هزار میلیارد تومان بود. فزر و زاگرس بیشترین تاثیر مثبت را بر شاخص فرابورس داشتند، اما آریا اثر منفی ایجاد کرد. پتوسعه، فزر و زفارس نیز از نمادهای پرتراکنش فرابورس بودند. منفی روزهای اخیر در شرایطی رخ داده که طی ۹ روز ابتدای آبان ماه بازار سرمایه با رشد ۴.۲ درصد شاخص کل بیشترین بازدهی را در مقایسه با بازارهای رقیب به خود اختصاص داد. طی همین بازه زمانی طلا و دلار به ترتیب بازدهی منفی ۴.۹ درصد و ۰.۲ درصد را به ثبت رساند. به نظر می‌رسد با ایجاد ثبات سیاسی و کاهش بحران‌های منطقه‌ای، بازار سرمایه در حال جبران بخشی از عقب‌ماندگی خود نسبت به بازارهای موازی است؛ تا جایی که بورس اوراق بهادار تهران به تازگی دومین عرضه اولیه در سال جاری و اولین عرضه اولیه پس از جنگ ۱۲ روزه را انجام داد و قصد دارد تا پایان سال جاری این عدد را به ۱۰ عرضه اولیه برساند. در حال حاضر ارزش معاملات خرد بورس شامل مبادلات سهام و صندوق‌های سهامی به مرز ۱۴.۵ همت رسیده که نسبت به بازه زمانی پس از جنگ ۱۲ روزه تقریبا سه برابر شده است. مهرماه امسال تعداد سهام‌داران فعال در بازار اعم از حقیقی و حقوقی (بدون احتساب کدهای دارای معامله در عرضه‌های اولیه) ۵۹۴ هزار و ۷۸۰ نفر بود که به تفکیک ۵۹۲ هزار و ۴۹۳ نفر شامل سهام‌داران حقیقی و دو هزار و ۲۸۷ نفر مربوط به حقوقی‌ها می‌شود. در این بازه زمانی سه صنعت پرگردش در معاملات بازار سهام به ترتیب فلزات اساسی، فرآورده‌های نفتی و شیمیایی بودند. شاخص بورس در بازه مذکور ۲۱ درصد، هم‌وزن ۱۵.۸ درصد، فرابورس ۱۴.۲ درصد و هم‌وزن فرابورس ۱۷.۳ درصد رشد داشتند. شاخص بازار سرمایه طی دو ماه گذشته در یک فرآیند افزایشی از حدود ۲.۴ میلیون واحد به ۳.۲ میلیون واحد رسیده است. هم چنین در هفته اول آبان ماه ۴.۲ درصد رشد داشت. بورس در یک ماه اخیر نیز با افزایش ۱۷.۶ درصد بالاترین میزان بازدهی را بین بازارهای رقیب به خود اختصاص داده است.

دریچه

رشد آرام طلا و جهش حباب سکه

بازار طلا و سکه با افزایش قیمت‌ها و رشد قابل‌توجه حباب برخی سکه‌ها بسته شد. معامله‌گران انتظار تداوم موج صعودی در روزهای آینده را دارند. به گزارش مهر، در معاملات روز دوشنبه، ۱۹ آبان ۱۴۰۴، بازار طلا و سکه روندی صعودی و پرنوسان را پشت سر گذاشت. جهش انس جهانی به بالای ۴۰۷۰ دلار در کنار افزایش تقاضای داخلی، زمینه‌ساز رشد قیمت‌ها در بازار طلای تهران شد. بر اساس داده‌های رسمی، قیمت طلای ۱۸ عیار/ ۷۵۰ با رشد ۱.۱۵ درصدی به ۱۰,۵۷۵,۷۰۰ تومان رسید و طلای ۲۴ عیار نیز با افزایش ۱۶۱ هزار تومانی در سطح ۱۴,۱۰۰,۸۰۰ تومان معامله شد. کارشناسان دلیل اصلی رشد اخیر را ترکیب افزایش نرخ جهانی و انتظارات تورمی داخلی دانسته‌اند. طلای دست دوم نیز همگام با بازار رسمی رشد ملایمی را تجربه کرد و به ۱۰,۴۳۴,۷۲۴ تومان رسید.

در بخش مظنه، قیمت مثقال طلا امروز با افزایش ۵۰۴ هزار تومانی به ۴۵,۷۹۸,۰۰۰ تومان رسید که معادل رشد ۱.۱۱ درصدی است. مظنه بدون حباب نیز رقم ۴۵,۹۲۰,۲۰۰ تومان را ثبت کرد. این جهش در بازار نقدی نشانه‌ای از افزایش تقاضا برای خریدهای آنی و نقدی به‌ویژه در بازارهای خرد است.

در همین حال، حباب آبشده به ۱۲۶,۶۰۰ تومان رسید که رشد قابل توجهی نسبت به ابتدای هفته نشان می‌دهد. تحلیلگران معتقدند رشد حباب آبشده معمولاً حاکی از فشار خرید در معاملات نقدی و کوتاه‌مدت است.

ورود سرمایه‌گذاران تازه

قیمت آبشده نقدی با رشد ۴۹۰ هزار تومان به سطح ۴۵,۷۷۴,۰۰۰ تومان رسید. در بازار بنکداری نیز نرخ آبشده با افزایش ۵۲۳ هزار تومانی تا ۴۵,۸۱۴,۰۰۰ تومان بالا رفت. افزایش هم‌زمان نرخ‌های نقدی و بنکداری نشان می‌دهد سرمایه‌گذاران جدید وارد بازار شده‌اند و به دنبال سودگیری از موج کوتاه‌مدت قیمت‌ها هستند.

گفتنی است آبشده کمتر از کیلو نیز با همان درصد رشد معامله شد که از افزایش چشمگیر تقاضای خرد حکایت دارد. معامله‌گران حرفه‌ای پیش‌بینی می‌کنند نوسان‌های امروز می‌تواند آغاز دوره‌ای تازه از صعود قیمتی کوتاه‌مدت در بازار داخلی باشد.

هشداری برای اصلاح احتمالی

در بازار سکه، بیشترین رشد متعلق به سکه امامی بود که با افزایش ۶۸۵ هزار تومانی در رقم ۱۱۱,۸۹۵,۰۰۰ تومان قرار گرفت. سکه بهار آزادی نیز با صعود ۱.۱۱ درصدی تا ۱۰۴,۹۸۰,۰۰۰ تومان معامله شد. نیم سکه و ربع سکه رشد محدودتری داشتند، در حالی که سکه گرمی بدون تغییر باقی ماند.

اما نکته قابل توجه جهش شدید حباب سکه امامی است که با افزایش ۱,۲۴۳,۰۰۰ تومانی به ۸,۴۰۲,۰۰۰ تومان رسید؛ رشدی بیش از ۱۴ درصد که از افزایش تقاضا نسبت به ارزش ذاتی این سکه حکایت دارد. این فاصله میان قیمت واقعی و بازار آزاد می‌تواند زمینه‌ساز اصلاح شدید یا عقب‌نشینی موقت قیمت‌ها در روزهای آتی باشد، مگر آنکه انس جهانی بار دیگر رشد کند.

در مقابل، حباب سکه بهار آزادی با نوسان شدید کاهش یافت و در محدوده ۱.۴۹ میلیون تومان قرار گرفت، اما نیم و ربع سکه رشد اندکی در حباب خود داشتند که بیانگر افزایش تقاضا در قطعات کوچک‌تر برای سرمایه‌گذاری خرد است.

آغاز اصلاح جدید؟

بررسی روند معاملات هفته جاری نشان می‌دهد که طلا در مسیر افزایش تدریجی قرار گرفته، اما رشد حباب‌های قیمتی در بازار سکه نشانه‌ای از هیجان موقت و خریدهای غیرتحلیلی است. با توجه به تثبیت قیمت دلار داخلی و احتمال نوسان انس جهانی در محدوده بالای ۲,۷۰۰ دلار، کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند بازار طلا در کوتاه‌مدت همچنان مسیر صعودی ملایم را حفظ کند.

با این حال، حجم بالای حباب در سکه امامی و ربع سکه می‌تواند در صورت کاهش تقاضا، زمینه‌ساز اصلاح قیمتی محدود در روزهای آینده شود. از سوی دیگر، کاهش عرضه فیزیکی سکه و محدودیت‌های بانک مرکزی در ضرب سکه جدید، فشار روانی مضاعفی بر بازار ایجاد کرده است. بازار طلا و سکه امروز تحت تأثیر انس جهانی و تقاضای داخلی، با رشد هم‌زمان در قیمت‌ها و افزایش حباب همراه بود. طلای ۱۸ عیار از مرز ۱۰.۵ میلیون تومان عبور کرد و سکه امامی به ۱۱۱.۸ میلیون تومان رسید. با وجود این صعود، کارشناسان نسبت به ادامه روند حبابی هشدار می‌دهند و پیش‌بینی می‌کنند در صورت تعدیل تقاضا، بازار وارد مرحله اصلاح آرام شود. در مجموع، معاملات ۱۹ آبان تصویری از رونق نسبی کوتاه‌مدت اما شکننده را در بازار طلا و سکه ترسیم می‌کند؛ وضعیتی که در گرو رفتار انس جهانی و سیاست‌های پولی داخلی در روزهای پیش‌رو خواهد بود.